

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	600
Land:	Syrien
Kilde:	Lifos
Titel:	Temarapport. Kvinnor under Syrienkonflikten. – monster av utsatthet
Udgivet:	29. oktober 2015
Optaget på baggrundsmaterialet:	8. januar 2016

Kvinnor under Syrienkonflikten - mönster av utsatthet

Innehåll

English summary.....	3
1. Introduktion	4
2. Svårigheterna att dokumentera	4
3. Den syrisk kontexten	6
4. Generella konfliktkonsekvenser	7
4.1. Ökad risk för våld inom familjen	7
4.2. Tidiga äktenskap.....	8
4.3. Andra generella konfliktkonsekvenser för kvinnor	8
4.4. Rädslan för sexuellt våld som ”pushfaktor”	9
5. Kvinnor i regimkontrollerat område	9
5.1. Fängelser och häkten	10
5.1.1. Motiv till frihetsberövande.....	10
5.1.2. Sexuellt våld mot dem som frihetsberövats av regimen	11
5.1.3. Mönster avseende förövare	12
5.2. Sexuellt våld under husrannsakingar och i vägspärrar	13
5.2.1. Militära operationer och husrannsakingar.....	13
5.2.2. Vägspärrar	14
5.3. Strafffrihet.....	14
6. Kvinnor i områden kontrollerade av ”oppositionen”	15
6.1. Ett spektrum av grupper	15
6.2. Utsatthet grundad i religiösa normer och regler	16
6.3. Regler för kvinnors beteende och relaterade straff.....	17
7. Kvinnor i områden kontrollerade av IS	18
7.1. Allomfattande regler och stränga bestraffningar	18
7.2. Sanktionerandet av sexuellt våld och slaveri	19
8. Kvinnor i områden kontrollerade av PYD	19
9. Lifos sammanfattande kommentarer	20
10. Källhänvisningar	22

Om rapporten

Denna rapport är skriven i enlighet med EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation (2008). Den är sammanställd utifrån noggrant utvalda och allmänt tillgängliga informationskällor. Den gör dock inte anspråk på att vara uttömmande och bör inte tillmätas exklusivt bevisvärde i samband med avgörandet av ett enskilt ärende. Informationen i rapporten återspeglar inte heller nödvändigtvis Migrationsverkets officiella inställning i alla delar.

English summary

The point of departure of the present report is that armed conflicts – including the one affecting Syria – have gender specific consequences, not least in terms of sexual violence. At the same time, difficulties in documenting these consequences (due, not least, to victims' reluctance to speak out) requires an active awareness of their potential existence.

After assessing the available reporting, distinct patterns appear within the four different entities of Syria that, *de facto*, have emerged over the course of the conflict. In (i) regime controlled areas, the apparently systematic sexual abuse of female detainees perceived to be involved in, or indirectly linked to, oppositional activities constitutes one such pattern. A second trend appears to be sexual violence against women within the framework of military operations in oppositional areas. This sexual violence seems to have political connotations in the sense that it is intended to “break down” oppositional groups and areas. In (ii) areas controlled by a multitude of oppositional groups in e.g. Idlib and Aleppo governorates, the specific vulnerabilities of women differ depending on which faction is in control, but a distinct, discernible problematic stems from the imposition of strict, sharia based rules regarding how women are expected to behave. Non-observance of such rules engenders a risk of harsh punishments. This theme is all the more striking in (iii) areas under IS, where these rules are taken to extreme lengths and coupled with a second pattern, namely the – fully sanctioned – enslavement of captured women for sexual purposes, something that particularly has affected yezidi women. Finally, (iv) the PYD-controlled areas stand out in the sense that sexual violence against women and related concerns appear very rare.

Apart from these distinct, geography dependent patterns, women are also affected by the conflict in general, gender specific ways across all of Syria; the marrying off of daughters as child brides due to socio-economic hardship, the burden placed on female headed households and the lack of access to reproductive health are all cited as such examples throughout the available, relevant documentation.

1. Introduktion

”Det finns inte ett Syrien, det finns fyra!”, understryker Nadim Houry från Human Rights Watch i en intervju med Lifos. Han syftar på landets *de facto* uppdelning i områden kontrollerade av (i) regimen, främst kring kusten och landets centrala korridor, (ii) den s.k. Islamiska Staten, främst i öster, (iii) kurdiska styrkor i norr och (iv) de spridda områden som domineras av övrig opposition.¹ Förhållandena i dessa områden skiljer sig markant, inte minst för kvinnor. Ett par allmänna trender giltiga för kvinnor i hela landet går möjligen att generalisera kring, men därutöver är det rimligt att följa logiken om ”fyra olika Syrien”, vilket utgör strukturen för denna rapport.

En väpnad konflikts specifika konsekvenser för kvinnor har länge studerats och framhävts bl. a. av akademiker och humanitära aktörer, likaså hur genus – samhällets föreställningar om mäns och kvinnors roller – ligger till grund för många av de fenomen som ryms i en väpnad konflikt.² En ofta framförd uppfattning är att man behöver vara aktivt uppmärksam på genusdimensionen för att identifiera och dokumentera könsspecifika problem. En utgångspunkt för denna rapport är därför att den syriska konflikten påverkar kvinnor på andra sätt än män, och dess syfte är att utifrån tillgänglig dokumentation lyfta fram *mönster* i kvinnors specifika situation i de fyra olika delarna av Syrien – med särskilt fokus på sexuellt våld. Rapporten ämnar redogöra för de könsspecifika *motiv till* och/eller *metoder för* illabehandling som finns dokumenterade. Rapporten tar däremot inte upp situationen för de kvinnor som flytt till Syriens grannländer.

2. Svårigheterna att dokumentera

Det finns särskilda utmaningar som försvårar dokumentationen av kvinnors situation i en konflikt, i synnerhet känsliga fenomen som sexuellt våld.³

¹ Intervju, Beirut, 2015-09-15. För illustrationer av de fyra entiteternas geografiska utbredning, se t ex SNAP:s *Estimated Areas of Control*, <http://acaps.org/img/documents/m-snap-estimated-areas-of-control-syria-31-may-2015.pdf> och Carter Center, *Syria Frontlines Update*, 2015-10-09, http://www.cartercenter.org/resources/pdfs/peace/conflict_resolution/syria-conflict/Syria-Frontlines-Update.pdf

² T ex Elisabeth Rehn & Ellen Johnson Sirlseaf, *Women War and Peace*, UNIFEM, 2002, <http://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/3F71081FF391653DC1256C69003170E9-unicef-WomenWarPeace.pdf>, Charlotte Lindsay, *Women Facing War*, ICRC, 2001, https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/icrc_002_0798_women_facing_war.pdf, Amani el Jack, *Gender and Armed Conflict*, BRIDGE, 2003, <http://www.bridge.ids.ac.uk/sites/bridge.ids.ac.uk/files/reports/CEP-Conflict-Report.pdf>

³ Begreppet ”sexuellt våld” associeras ofta med våldtäkt i form av fysisk penetration men täcker fler handlingar än så, t ex hot om handlingar av sexuell natur, tilltvingande av sexuella tjänster i utbyte mot förnödenheter, förnedring i form av offentlig nakenhet mm; föreliggande rapport följer denna bredare definition. Angående relevanta begreppsdefinitioner, se Gloria Gaggioli, *Sexual violence in armed conflicts: a violation of international humanitarian law and human rights law*, International Review of the Red Cross, 96 (894), 2014, s. 505-510, <https://www.icrc.org/en/download/file/12233/irrc-894-gaggioli.pdf>

Svårigheterna har identifierats sedan länge.⁴ En utmaning består i att det traditionellt är mannen som för familjens talan i intervjusituationer, vilket innebär att kvinnor inte ges tillräckliga möjligheter att förklara sin specifika situation. Vidare är sexuellt våld naturligtvis emotionellt utmattande för den utsatte att redogöra för.⁵ Det förekommer också att konflikternas parter sprider rykten om sexuellt våld mot kvinnor i syfte att demonisera motståndarsidan, vilket kan försvåra rapporteringen.⁶ Härutöver är kvinnor som utsatts för övergrepp ofta oroliga för repressalier från gärningsmän och för negativa reaktioner från familj och närmiljö, vilket tenderar att osynliggöra deras problem; konkret kan det handla om oro för att mannen ska ta ut skilsmässa, att familjen ska skjuta kvinnan ifrån sig och att hon ska stigmatiseras och isoleras i lokalmiljön.⁷

Dessa svårigheter att dokumentera uppges vara synnerligen framträdande vad gäller dokumentationen av sexuellt våld i Syrien. Flera icke-statliga organisationer har påtalat utmaningarna⁸, liksom journalister.⁹ FN:s oberoende kommission för Syrien sammanfattar och exemplifierar på följande sätt:

There are difficulties in collecting evidence in cases of sexual violence in Syria due to cultural, social and religious beliefs surrounding marriage and sexuality. Victims' reluctance to disclose information stem from the trauma, shame and stigma linked to sexual assault. There are also serious consequences for female victims' lives and marriages. In one incident, the commission was informed that a female rape victim was subsequently killed by her brother-in-law to preserve the honour of the family. Another interviewee stated another female rape victim had later killed herself. Several interviewees stated that female rape victims had been abandoned by their husbands and consequently struggled to survive. All victims and/or

⁴ Se text UNHCR, *Sexual Violence Against Refugees. Guidelines on Prevention and Response*, 1995, kap. 1.4, <http://www.unhcr.org/3b9cc26c4.html>

⁵ Av dessa och andra skäl betonar organisationer såsom UNHCR vikten av att ta särskilda metodologiska hänsyn i samband med intervjuer av personer som kan ha utsatts för sexuellt våld; se *ibid*, kap. 3, jfr. UNHCR, *Guidelines on International Protection: Gender-Related Persecution within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, "III – Procedural Issues", 2012-05-07, <http://www.unhcr.org/3d58ddef4.html>

⁶ "Combatants – from rebels to governments – often accuse opponents of rape, seeking to demonize their adversaries and gain a propaganda edge"; Ya Libnan, *Syrian Army Accused of Vicious, Systematic Rape*, 2012-08-13, <http://yalibnan.com/2012/08/13/syrian-army-accused-of-vicious-systematic-rape/>

⁷ IRC, *Syria: A Regional Crisis*, s. 7, januari 2013, <http://www.rescue.org/sites/default/files/resource-file/IRCReportMidEast20130114.pdf>

⁸ Text FIDH, *Violence Against Women in Syria: Breaking the Silence*, s. 7f, december 2012, https://www.fidh.org/IMG/pdf/syria_sexual_violence-web.pdf

⁹ Janine di Giovanni, *Syria's Unspoken Crimes*, Vanity Fair, 2013-07-29,

<http://www.vanityfair.com/news/2013/07/rape-syria-happening-every-day0>,

Phoebe Greenwood, *Rape and domestic violence follow Syrian women into refugee camps*, The Guardian, 2013-07-25, <http://www.theguardian.com/world/2013/jul/25/rape-violence-syria-women-refugee-camp>

*members of their families interviewed suffered psychological trauma. Many broke down during the interview.*¹⁰

Av dessa skäl är det naturligtvis svårt att med statistik indikera hur utbrett det sexuella våldet är i Syrien. Detta gällde innan konflikten bröt ut, och eftersom tillträdet till landet försämrats sedan dess är det sannolikt ännu svårare i dagsläget.¹¹ Eftersom ett flertal faktorer – bristande medvetenhet/intervjumetodik bland berörda organisationer, bristen på tillträde till konfliktmiljön, skammen bland de utsatta att berätta – talar emot att fenomenet sexuellt våld rapporteras på ett rättvisande sätt, finns i nuläget ingen representativ bild av dess utbredning: tillgänglig dokumentation och statistik bör därför enligt många bedömare betraktas som ”toppen av ett isberg”.¹²

3. Den syriska kontexten

Utifrån ett regionalt perspektiv har Syrien historiskt präglats av en relativt progressiv syn på kvinnors roll i samhället. Kvinnor fick rösträtt 1949 och var mycket aktiva i den politiska kampen för självständighet. Baathregimen och president Hafez Assad själv betonade sekulära värden och jämlikhet. Artikel 45 i 1973 års konstitution angav statens skyldighet att undanröja hinder för kvinnors avancemang i samhället. 1976 utnämndes Najah al-Attar (nuvarande vicepresident) till arabvärldens första kvinnliga minister.¹³ Kvinnors delaktighet i det professionella och offentliga livet tilltog, och mellan 1981 och 2007 ökade läskunnigheten bland kvinnor från 37% till 76%.¹⁴

Samtidigt kvarstod en civilrättslig lagstiftning som tydligt begränsade kvinnors rättigheter i den privata sfären och gjorde dem beroende av sin far/man, och progressiva reformer motarbetades – inte minst av islamistiska strömningar.¹⁵ Under 2000-talet riktade bl. a. FN:s CEDAW-kommitté omfattande kritik mot den syriska staten för att man inte genomfört tillräckliga reformer för att stärka kvinnors ställning i den privata sfären,

¹⁰ UNHRC, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic, Annex IX: Sexual violence*, s. 91, A/HRC/21/50, 2012-08-16, http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session21/A-HRC-21-50_en.pdf

¹¹ Enligt amerikanska UD rapporterades 1300 fall av våldtäkter i Syrien under 2009, men svårigheterna att veta vad denna siffra representerar nämns explicit; se US Department of State, *Country Reports on Human Rights Practices, 2010, Syria*, 2010, s. 32, <http://www.state.gov/documents/organization/160478.pdf>

¹² Tom Miles, *UN Aided 38,000 Syrian Victims of Gender-Based Violence Last Year*, Huffington Post, 2014-08-01, http://www.huffingtonpost.com/2014/01/08/syria-gender-based-violence_n_4562656.html

¹³ Sami Moubayed, *A History of Syrian Women*, The Washington Post, 2006-12-22, http://onfaith.washingtonpost.com/postglobal/needtoknow/2006/12/a_history_of_syrian_women.html

¹⁴ Freedom House, *Women's Rights in the Middle East and North Africa, 2010 – Syria*, 2010, https://freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Syria.pdf

¹⁵ Sami Moubayed, *A History of Syrian Women*

eller deras representation i politiken.¹⁶ De underliggande stereotyperna kring kvinnors roll och uppträdande och tidigare mönster av diskriminering i det syriska samhället har enligt samma FN-organ tenderat att förstärkas i samband med konflikten.¹⁷ På de territorier som nu domineras av islamistiska aktörer kan samtidigt en tydlig tillbakagång skönjas vad gäller de rättigheter som kvinnor i det syriska samhället haft tidigare.¹⁸

4. Generella konfliktkonsekvenser

4.1. Ökad risk för våld inom familjen

Ett par av konfliktens könsspecifika konsekvenser är giltiga för hela Syrien. Ett exempel är att den ekonomiska, sociala och psykiska press som familjer utsätts för tenderar att generera tilltagande våld inom familjen, företrädesvis utförd av män och riktat mot kvinnor.¹⁹ Svårigheterna att göra systematiska undersökningar i Syrien är stora, men intervjuer med syriska familjer som flytt till Irak²⁰ och Jordanien²¹ understryker riskerna. Kvinnors utsatthet för våld i hemmet dokumenterades även innan syrienkonflikten bröt ut; när 1900 familjer runt om i landet intervjuades av 2005, uppgav 67% av kvinnorna att de någon gång "bestaffats" av familjemedlemmar, oftast (i 80% av fallen) av man/far, och oftast (i 87% av fallen) genom fysiskt våld.²² Möjligheterna till assistans från myndigheterna har likaså sedan länge undergrävts av svagheterna i relevant lagstiftning.²³

¹⁶ CEDAW, *UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women: Concluding Comments, Syrian Arab Republic*, 2007-06-11, CEDAW/C/SYR/CO/1, <http://www.refworld.org/docid/468b5bf02.html>

¹⁷ CEDAW, *Seeking Accountability and Demanding Change: A Report on Women's Human Rights Violations in Syria Before and During the Conflict*, juli 2014, <http://www.law.cuny.edu/academics/clinics/iwhr/publications/Seeking-Accountability-and-Demanding-Change-A-Report-on-Womens-Human-Rights-Violations-in-Syria-Before-and-During-the-Conflict.pdf>

¹⁸ HRW, *Syria: Extremists Restricting Women's Rights. Harsh Rules on Dress, Work, School*, s. 2, 4, 2014-01-13, <https://www.hrw.org/news/2014/01/13/syria-extremists-restricting-womens-rights>

¹⁹ IRC, *Are We Listening? Acting on Our Commitments to Women and Girls Affected by the Syrian Conflict*, s. 9ff, september 2014, https://www.rescue.org/sites/default/files/resource-file/IRC_WomenInSyria_Report_WEB.pdf

²⁰ UN Women, *"We Just Keep Silent". Gender-based violence among Syrian refugees in the Kurdistan region of Iraq*, april 2014, <http://uniraq.org/images/documents/We%20Just%20Keep%20Silent%20final%20English.pdf>

²¹ UN Women, *Gender-based Violence and Child Protection Among Syrian refugees in Jordan, with a Focus on Early Marriage*, juli 2013, <http://www.unwomen.org/~media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2013/7/report-web%20pdf.pdf?v=1&d=20141013T121458>

²² UNIFEM, *Violence Against Women Study: Syria*, 2005, http://www.unifem.org/news_events/story_detail.php?StoryID=462

²³ EUROMED, *National Situation Analysis Report: Women's Human Rights and Gender. Syria*, s. 21ff, juli 2010, http://www.enpi-info.eu/library/sites/default/files/attachments/image.php_3.pdf

4.2. Tidiga äktenskap

Det finns flera skäl till att kvinnor i Syrien riskerar att giftas bort i ung ålder – något som i praktiken inte drabbar pojkar – och dessa skäl tenderar att förstärkas av konflikten.²⁴ Två orsaker nämns särskilt.²⁵ Dels är familjer i ekonomiskt utsatta situationer, inte minst de som tvingats lämna sina hem, benägna att gifta bort unga flickor för att säkra inkomster, bl. a. i form av hemgift; rapporter om äktenskap mellan flickor i 12-13 års ålder och 50-, 60- och 70-åriga män förekommer.²⁶ Härutöver vill familjer skydda ogifta döttrar från trakasserier och exploatering – både i Syrien där närvaron av vapenbärare medför ökade risker, men även i samband med att man beger sig ifrån landet.²⁷ Detta skydd innebär dock ofta ökad utsatthet för exploatering och öppnar upp för trafficking.²⁸ Det förekommer avslutningsvis att unga kvinnor som utsatts för sexuellt våld gifter sig med förövaren för att undvika stigmatisering; syrisk lag anger också att gärningsmannen på detta sätt kan undvika straff.²⁹

4.3. Andra generella konfliktkonsekvenser för kvinnor

En majoritet av dem som dödas i syrienkonflikten är män, vilket skapar hushåll där kvinnan måste sörja för familjen ("female headed households") – ett förhållande som riskerar att exploateras av män i omgivningen, till exempel hyresvärdar.³⁰ Det skapar också allehanda risker för kvinnor som måste röra sig i konfliktdrabbade miljöer för att införskaffa förnödenheter, vilket behandlas närmare i respektive avsnitt nedan.

Bristen på humanitär assistans och den försämrade tillgången till vård har vidare könsspecifika konsekvenser – för kvinnor handlar det exempelvis om sämre mödravård, vilket gjort att barnadödligheten ökat kraftigt.³¹ Över lag

²⁴ IRC, *Are We Listening?*, s. 11ff

²⁵ UNGA, *Sexual Violence in Conflict. Report of the Secretary General*, A/67/792–S/2013/149, p. 89, 2015-03-14,
http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2013/149

²⁶ Hamida Ghafour, *Syria's refugee brides: 'My daughter is willing to sacrifice herself for her family'*, The Star, 2013-03-22,
http://www.thestar.com/news/world/2013/03/22/young_brides_displaced_by_syria_conflict_sought_by_older_grooms.html, Sulome Anderson, *Child Marriages Rise Among Syrian Refugee Girls*, The Atlantic, 2013-05-28,
<http://www.theatlantic.com/international/archive/2013/05/child-marriages-rise-among-syrian-refugee-girls/276287/>

²⁷ *Ibid.*

²⁸ Tom Miles, *UN Aided 38,000 Syrian Victims of Gender-Based Violence Last Year*

²⁹ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013: Syria*, s. 35,
<http://www.state.gov/documents/organization/220588.pdf>

³⁰ Hillary Margolis, *Syrian refugees struggle to protect daughters from exploitation*, The Global Post, 2013-08-07, <http://www.globalpost.com/dispatches/globalpost-blogs/commentary/syrian-refugees-struggle-protect-daughters-exploitation#1>

³¹ UNHRC, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/30/48, p. 63, 2015-08-13,
http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session30/Documents/A.HRC.30.48_AEV.pdf

är tillgången till reproduktiv hälsa – inte minst vård efter sexuellt våld och möjligheterna till abort – synnerligen begränsad.³²

4.4. Rädslan för sexuellt våld som ”pushfaktor”

Trots att många familjer vidtar ”riskreducerande åtgärder”, såsom att gifta bort ogifta döttrar, så kvarstår en betydande upplevd risk för sexuellt våld mot kvinnor. Ett stort antal källor – så väl journalister, icke-statliga organisationer som FN:s oberoende kommission – återger således, utifrån diskussioner med syriska familjer, att rädslan för att familjens kvinnor/flickor skulle utsättas för sexuellt våld utgjorde *den huvudsakliga eller avgörande anledningen* till att man beslutade att lämna sitt hem och/eller landet.³³

5. Kvinnor i regimkontrollerat område

Den enskilda kvinnans profil styr hennes utsatthet på regimkontrollerat område. Exempelvis beger sig många av de familjer och kvinnor som inte ställer upp på de strikta levnadsregler som islamistgrupper inför (se nedan) mot regimkontrollerat område, där de ofta kan installera sig utan att uppleva några specifika problem.³⁴ Samtidigt beskriver lejonparten av den rapportering som finns kring illabehandling av kvinnor i Syrien regimens våld mot kvinnor som, på något sätt, *associeras med oppositionell verksamhet*.³⁵

FN och andra pekar ut två specifika mönster vad gäller regimsidans hot och våld mot kvinnor: det sker (i) i anslutning till frihetsberövanden samt (ii) i vägspärrar och under husrannsakingar i samband med att armé och milis (”shabiha”) intar omstridda områden.³⁶

³² Se CEDAW, *Seeking Accountability and Demanding Change*, s.26ff

³³ IRC, *Syria: A Regional Crisis*, s. 6, Megan Bradley, *Syria's Unseen Crisis: Displaced Women Face Rape, Insecurity, Poverty*, Brookings, 2013, s. 1, <http://www.brookings.edu/research/opinions/2013/03/08-women-syria-bradley>, Manal Omar, *The Women in the Middle of the War. Rampant sexual assault has unmade allegiances in Syria's civil war - and it may well get worse no matter which side wins*, Foreign Policy, 2015-03-18, <http://foreignpolicy.com/2015/03/18/the-women-in-the-middle-of-the-war/>, FIDH, *Violence Against Women in Syria: Breaking the Silence*, s. 5, UNHRC:s rapporter, t ex *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/28/69, p. 59 och 173, 2015-02-05, <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=54e74b777&skip=0&query=A/HRC/28/69>,

CEDAW, *Seeking Accountability and Demanding Change*, s. 5

³⁴ Företrädare för internationell humanitär organisation, intervju, Genève, 2015-10-12

³⁵ Jfr Lauren Wolfe, *Syria Has a Massive Rape Crisis*, s. 3f, The Atlantic, 2013-04-03, <http://www.theatlantic.com/international/archive/2013/04/syria-has-a-massive-rape-crisis/274583/>, som utifrån tillgängligt material menar att regimen står för cirka 80 % av samtliga dokumenterade incidenter av sexuellt våld, med reservation för svårigheterna att exakt kvantifiera (jfr. punkt 2 ovan).

³⁶ De två mönstren sammanfattas i UNGA, *Sexual Violence in Conflict*, p. 85, och bekräftas i flera andra sammanhang; CEDAW, *Seeking Accountability and Demanding Change*, s. 7; Syrienanalytiker vid OCHA, intervju i Amman, 2015-09-07.

5.1. Fängelser och häkten

5.1.1. Motiv till frihetsberövande

I tillgänglig rapportering återkommer ett antal skäl till att kvinnor arresteras av regimsidan och utsätts för kränkande behandling:³⁷

1. Att man engagerat sig i oppositionell aktivism (demonstrationer, flygblad, bloggar etc)
2. Att man gett medicinsk vård till skadade som uppfattas som oppositionella
3. Att man transporterat avhoppare från den syriska armén
4. Att man gett humanitär assistans till internflyktingar, särskilt till dem från tydligt oppositionella områden
5. Att man har en man eller andra släktingar som är aktiva inom en oppositionell grupp
6. Att ens frihetsberövande ska användas för att sätta press på en annan part i konflikten, t ex för att frige fångar
7. Att ens frihetsberövande ska demoralisera oppositionella områden, befolkningar och väpnade grupper

Något förenklat kan sägas att de flesta av dessa motiv (1-4) är desamma som när män arresteras av regimen. Härutöver finns en uppsättning motiv (5-7) som drabbar kvinnor snarare än män.³⁸ Det handlar i dessa senare fall om att utöva press på, eller straffa, kvinnans man; att demoralisera den väpnade grupp han tillhör; och/eller att straffa kvinnans lokalmiljö för oppositionell verksamhet.³⁹ ”For the belligerents, the very act of detaining a woman, with all the risks to her person that this implies, appears designed to humiliate not only the woman, but also – and arguably, primarily – her male relatives”, påpekar FN:s oberoende kommission för Syrien.⁴⁰ Syftet kan likaså vara att använda den frihetsberövade kvinnans utsatthet för att få mannen att överlämna sig till regimen säkerhetstjänst,⁴¹ eller att pressa kvinnan eller andra släktingar att avslöja var han befinner sig.⁴²

Ett exempel på hur det sexuella våldet mot kvinnor tycks ha politiska-symboliska bevekelsegrunder kommer från Homs, 2012, där en grupp kvinnor från ett område som rest sig mot regimen arresterades och våldtogs

³⁷ HRW, *Syria: Detention and Abuse of Female Activists*, s. 1, EMHRN, *Confined, Abused and Instrumentalised: Detention of Women in Syria*, mars 2015, http://euromedrights.org/wp-content/uploads/2015/03/Sheet-Detention-of-Syrian-Women_ENG1.pdf

³⁸ FIDH, *Violence Against Women in Syria: Breaking the Silence*, s. 15f

³⁹ Syrienanalytiker vid OCHA, intervju, Amman, 2015-09-07

⁴⁰ UNHRC, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/30/48, p. 50

⁴¹ UNHRC, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic* A/HRC/27/60, p. 78, 2014-08-13, http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session27/Documents/A_HRC_27_60_ENG.doc

⁴² EMHRN, *Confined, Abused and Instrumentalised*, s.2

av regimilis, alltmedan förövarna skrek ”Så ni vill ha frihet? Detta är er frihet!”, en fras som beskrivs i flera andra, liknande exempel.⁴³

Ett återkommande syfte i rapporteringen är vidare att arresterade kvinnor används som förhandlingsobjekt gentemot väpnade grupper i syfte att regimlojala kombattanter ska frigges. Flera kvinnor som frihetsberövats av regimen uppger t ex till HRW att de släpptes mot frigivandet av iranska fångar som tillfångatagits av oppositionen.⁴⁴ FN rapporterar om liknande fångbyten,⁴⁵ liksom MR-organisationer.⁴⁶

5.1.2. Sexuellt våld mot dem som frihetsberövats av regimen

Den typ av behandling arresterade, uppfattat oppositionella kvinnor utsätts för motsvarar i mångt och mycket den som män med samma profil beskrivit, och som dokumenterats utförligt i olika sammanhang⁴⁷ – återkommande metoder utgörs av att hängas upp i taket med hjälp av rep fästa i anklar eller vrister, bli slagen med tillhyggen, bränd med cigaretter och utsätts för elektriska chocker.

Det finns härutöver en tämligen omfattande dokumentation av just våld med sexuella inslag i samband med regimen's frihetsberövanden.⁴⁸ Detta sexuella våld riktas mot både män och kvinnor. Återkommande rapportering beskriver t ex hur män utsätts för elektiska chocker mot sina genitalier, tvingas att nakna sätta sig på flaskor, våldtas eller hotas med våldtäkt.⁴⁹

Samtidigt antyder mycket av rapporteringen att systematiken i det sexuella våldet är avsevärt tydligare vad gäller kvinnor. Kvantifieringar är, som nämnts, riskabla, men som indikationer kan nämnas att av 53 kvinnor som frihetsberövats av regimen, vilka intervjuades i samband med framtagandet av en rapport 2015, så uppgav endast en av dessa att hon inte utsätts för någon form av sexuellt våld.⁵⁰ Utifrån ett annat exempel kan nämnas att av

⁴³ UNHRC, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/21/50, p. 23, Lauren Wolfe, *Syria Has a Massive Rape Crisis*, s. 3,6

⁴⁴ HRW, ”*We Are Still Here*”. *Women on the Front Lines of Syria's Conflict*, 2014, http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/syriawrd0714_web_0.pdf

⁴⁵ Se t ex UNSC, *6469th Meeting : The situation in the Middle East*, S/PV.6949, s. 6, 2013-04-18, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_pv_6949.pdf

⁴⁶ EMHRN, *Detention of Women in Syria: A weapon of war and terror*, s. 12, maj 2015, http://euromedrights.org/wp-content/uploads/2015/06/EMHRN_Womenindetention_EN-FINAL.pdf

⁴⁷ Se t ex HRW, *Torture Archipelago. Arbitrary Arrests, Torture, and Enforced Disappearances in Syria's Underground Prisons since March 2011*, 2012-07-03, <https://www.hrw.org/report/2012/07/03/torture-archipelago/arbitrary-arrests-torture-and-enforced-disappearances-syrias>, HRW, *Syria: Detention and Abuse of Female Activists*

⁴⁸ Rapporterna från FN:s oberoende kommission för Syrien innehåller regelbundet relevant information, se <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria/Pages/Documentation.aspx>

⁴⁹ Se t ex HRW, *Syria: Sexual Assault in Detention*, 2012-07-15, <http://www.hrw.org/news/2012/06/15/syria-sexual-assault-detention>

⁵⁰ EMHRN, *Detention of Women in Syria*, s. 20

162 identifierade fall av sexuellt våld i Syrien utgjordes de utsatta till 80% av kvinnor.⁵¹

Utöver den könsspecifika *risken* för sexuellt våld understryker flera observatörer att hänsyn bör tas till de specifika *konsekvenser* för kvinnor som detta våld kan få, exempelvis i form av oönskade graviditeter, men även genom att kvinnor som frihetsberövats utifrån rådande uppfattningar i samhället *förväntas* ha blivit våldtagna och därmed stigmatiseras och förskjuts från familjen, i synnerhet i mer traditionella miljöer.⁵²

Avslutningsvis bör sägas något om den utstuderade grymhet som präglar mycket av det sexuella våld som regimen enligt tillgänglig rapportering gör sig skyldig till. Det beskrivs exempelvis hur medlemmar av samma familj under hot tvingas begå övergrepp på varandra, t ex att en bror tvingas våldta sin syster⁵³ eller en far tvingas våldta sin dotter⁵⁴; hur en kvinnas 16-årige son tvingas bevittna när hans mor våldtas⁵⁵; hur en hel familj – minderåriga döttrar likväl som båda föräldrarna – gruppvåldas inför varandra⁵⁶ samt hur gravida kvinnor utsätts för sexuella trakasserier och elchocker.⁵⁷

5.1.3. Mönster avseende förövare

De fyra säkerhetstjänsterna – Military Intelligence, General Intelligence, Political Security och Air Force Intelligence – utpekas i så gott som all rapportering som synnerligen aktiva vad gäller sexuellt våld av frihetsberövade.⁵⁸ Military Intelligence' lokala gren ("branch") 215 (även kallad "Palestine Branch") och 235 i Damaskus pekas särskilt frekvent ut som häkten där övergrepp sker.⁵⁹ Enligt rapportering samlas många kvinnor

⁵¹ Lauren Wolfe, *Syria Has a Massive Rape Crisis*. Uppskattningar från lokala MR-organisationer gör gällande att regimen frihetsberövade totalt 5400 kvinnor under 2011-13 (se HRW *Syria: Detention and Abuse of Female Activists*, s. 3f), och gjorde sig skyldig till 7500 fall av sexuellt våld under 2014, varav 850 i fängelser och häkten (se US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2014: Syria*, 2015-06-25, http://www.ecoi.net/local_link/306245/429624_en.html)

⁵² Se CEDAW, *Seeking Accountability and Demanding Change*, s. 7. En intervjuad kvinna förklarar att "[t]raditionally it is considered to be shameful for a woman to even enter a police station, it's even worse if she is arrested or spends time in detention. People suspect that women are sexually abused in these places", se FIDH, *Violence Against Women in Syria: Breaking the Silence*, s. 13

⁵³ FIDH, *Violence Against Women in Syria*, s. 12

⁵⁴ UNGA, *Sexual Violence in Conflict. Report of the Secretary General, A/67/792–S/2013/149*, p. 86

⁵⁵ EMHRN, *Detention of Women in Syria*, s.20

⁵⁶ *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic, Annex IX: Sexual violence*, s. 92, A/HRC/21/50

⁵⁷ EMHRN, *Detention of Women in Syria*, s. 20-21

⁵⁸ Se UNHRC:s rapporter, t ex *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/28/69, p. 60 och A/HRC/27/60, p. 76, liksom HRW, *Syria: Detention and Abuse of Female Activists*

⁵⁹ Avseende Branch 235, se t ex HRW, "We are Still Here" s. 10 och HRW, *Syria: Sexual Assault in Detention*, s. 2. Avseende Branch 215, se t ex EMHRN, *Detention of Women in Syria*, s. 32 och HRW, "We are Still Here" s. 7

arresterade av säkerhetstjänsterna runtom i landet i Adra-fängelset i Damaskus, där flera hundra kvinnor uppges hållas frihetsberövade.⁶⁰

Härutöver nämns särskilt *shabiha* som ansvariga; gränsen mellan denna milis verksamhet och säkerhetstjänsternas synes vara tämligen flytande.⁶¹ Rapporter som anger reguljär polis förekommer också, men inte i samma utsträckning som säkerhetstjänst/*shabiha*.⁶²

5.2. Sexuellt våld under husrannsakingar och i vägspärrar

5.2.1. Militära operationer och husrannsakingar

I samband med att regimen intar delar av omstridda städer förekommer våld riktat mot kvinnor: ett ofta rapporterat scenario är att reguljär armé och *shabiha* i samband med militära operationer genomför räder i intagna kvarter, och går då in i hem och våldför sig sexuellt på de familjemedlemmar man hittar, i synnerhet kvinnor.⁶³ Sådana incidenter har rapporterats från de flesta delar av landet där opposition och armé stridit om kontroll; Homs, Hama, Idlib, Zabadani, Rif Damascus, m fl.⁶⁴

Enligt vissa observatörer finns det en underliggande logik i dessa handlingar, nämligen att man genom att förnedra invånarna i oppositionella områden – inklusive genom sexuellt våld – vill tvinga dem att underkasta sig regimen.⁶⁵ Enligt enstaka vittnesmål från avhoppade soldater uppmanar befälhavare till sexuellt våld mot kvinnor i erövrade områden, och de som vägrar lyda order riskerar att bli skjutna av sina överordnade. Räderna är enligt samma källa primärt inriktade på hem till kända oppositionella, och det förekommer att kropparna till våldtagna kvinnor som skjutits läggs ut på gatan i syfte att skicka ett budskap till grannskapet.⁶⁶

Ytterligare rapporter framhäver just den offentliga aspekten av det sexuella våldet mot kvinnor i samband med militära operationer: vissa beskriver hur utsatta kvinnor tvingas gå nakna på gatorna, andra hur kvinnor släpas ut från hemmen och våldtas på öppen gata i syfte att förstärka förnedringen.⁶⁷ Dessa och liknande tendenser har lett till uttalanden från bl a FN-tjänstemän

⁶⁰ HRW, *Detention and Abuse of Female Activists*, s. 10f; US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2014: Syria*, sektion 1c

⁶¹ *Ibid.*, s.6

⁶² *Ibid.*, s. 10, HRW, "We Are Still Here", s. 16

⁶³ CEDAW, s. 6, UNHRC, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic, Annex IX: Sexual violence*, s. 91-93, A/HRC/21/50; UNGA, *Sexual Violence in Conflict*, A/67/792-S/2013/149, p. 85-86

⁶⁴ *Ibid.*

⁶⁵ Manal Omar, *The Women in the Middle of the War*

⁶⁶ Jamie Dettmer, *Syrian Army Accused of Vicious, Systematic Rape*, The Daily Beast, 2012-08-13, <http://www.thedailybeast.com/articles/2012/08/13/syrian-army-accused-of-vicious-systematic-rape.html>

⁶⁷ UNHRC, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic, Annex IX: Sexual violence*, A/HRC/21/50, p. 14, Phoebe Greenwood, *Rape and domestic violence follow Syrian women into refugee camps*

om att konflikten i Syrien i ökande grad präglas av riktat sexuellt våld, vars yttersta syfte är att rasera de utsattas identitet och den sociala sammanhållningen i de områden de kommer ifrån.⁶⁸

5.2.2. Vägspärrar

Trakasserier av kvinnor i regimens vägspärrar omnämns i ett antal källor.⁶⁹ I vägspärrarna grips också de flesta som arresteras av de skäl som angetts ovan.⁷⁰ En av konfliktens genusspecifika effekter är att män – särskilt i vapenför ålder – får svårare att röra sig mellan olika områden inom landet, eftersom de riskerar att arresteras. Därför blir det upp till kvinnorna att ge sig ut för att ordna mat, medicin och för att tjäna ihop inkomster till familjen. Härmed ökar deras utsatthet; en utsatthet som på regimkontrollerat område främst uppstår för dem som kommer från områden associerade med oppositionen.⁷¹ Denna problematik aktualiseras särskilt i anslutning till belägrade områden, som män i praktiken är förhindrade att lämna, vilket medför stort ansvar och stora risker för områdets kvinnor.⁷²

5.3. Straffrihet

Det pågår en diskussion kring huruvida det ovan beskrivna våldet utgör en strategi/policy från regimens sida. En f.d. utredare vid FN:s oberoende kommission för Syrien kommenterar: *“I can't conclude if Assad and his command ordered [the abuse] or have just given his men free reign. What is clear is that he and his commanders are doing nothing to stop their soldiers from committing such crimes.”*⁷³ Regimens attityd till anklagelserna går ut på att medge att handlingarna förekommer, men att skylla dem helt på oppositionella/terrorister/islamister – man avvisar kategoriskt att de egna säkerhetsstyrkorna skulle bryta mot MR eller humanitär rätt.⁷⁴ HRW uttalar

⁶⁸ *“Reports are revealing that the conflict in Syria is increasingly marked by rape and sexual violence employed as a weapon of war to intimidate parties to the conflict destroying identity, dignity and the social fabrics of families and communities”,* säger Erika Feller, assisterande högkommissarie vid UNHCR; UN News Centre, *Displacement in Syria giving way for serious gender-based crimes, warns UN official*, 2013-02-23, <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=44230>. Syrienanalytiker vid OCHA påpekar likaså att detta våld utgör en medvetet tillämpad metod för att bryta ned ett samhälle; intervju, Amman, 2015-09-07.

⁶⁹ Till exempel: *“government security forces verbally and physically abused people at roadside checkpoints: ‘They said things to me like, ‘You are a woman of Jisr al-Shaghour. We should do more to you. We should rape you.’”* HRW, *“We Are Still Here”*, s. 31

⁷⁰ Syrienanalytiker vid OCHA, intervju, Amman, 2015-09-07

⁷¹ UNHCR, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic A/HRC/27/60*, p. 81.

⁷² Nadim Houry, HRW, intervju, Beirut, 2015-09-03, jfr. UN OHCHR, *Living Under Siege*, februari 2014, <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/SY/LivingUnderSiege.pdf>

⁷³ Erin Gallagher, intervjuad i Lauren Wolfe, *Syria Has a Massive Rape Crisis*.

Syrienanalytiker vid OCHA menar att regimen och IS är de två aktörer i Syrien som kan sägas använda sig av sexuellt våld på ett medvetet och systematiskt sätt; intervju, Amman, 2015-09-07

⁷⁴ CEDAW, *List of issues and questions in relation to the second periodic report of the Syrian Arab Republic (Replies of the Syrian Arab Republic)*, U.N. Doc

att man inte har tydlig bevisning om att högre befälhavare instruerat underordnade om att utöva sexuellt våld, men konstaterar samtidigt att ansvariga inte vidtagit några sanktioner, förebyggande eller utredande åtgärder trots att de rimligen känt till problemen.⁷⁵ Analytiker pekar ut regimen och IS som de aktörer i konflikten som kan anses använda sig av sexuellt våld på ett medvetet och systematiskt sätt.⁷⁶

6. Kvinnor i områden kontrollerade av ”oppositionen”

6.1. Ett spektrum av grupper

Utöver regim-, IS- och PYD-kontrollerade områden rymmer Syrien territorier dominerade av ett stort antal väpnade grupper med sinsemellan olika ideologier och metoder, varför generaliseringar kring kvinnors – och andras – situation i dessa områden är vanskliga.⁷⁷ Många beskriver följaktligen denna del av Syrien som en ”mosaik”.⁷⁸

Man kan, något schematiskt, tala om ett spektrum av grupper utifrån deras respektive världsbild och tillvägagångssätt. I ena änden återfinns hårdföra islamister/jihadister i Nusrafronten och andra grupper med snarlikt synsätt, såsom t.ex. Ahrar al-Sham. Därefter återfinns en mångfald av grupper med mildare islamistiska inslag, t.ex. flera av de element som ryms inom den Södra Fronten. I andra änden av spektret finns sedan tämligen sekulärt/nationalistiskt orienterade FSA-associerade grupper, såsom den Idlibbaserade 13:e Divisionen.⁷⁹ Det kan i praktiken ofta vara svårt för lokalbefolkningen att skilja mellan oppositionella grupper som ligger nära varandra på denna skala.⁸⁰

Dessa nyanser mellan de oppositionella grupperna bör hållas i åtanke, även om en tydlig tendens över tid är att de islamistiska grupperna och

CEDAW/C/SYR/Q/2/Add.1, 2014-01-22,

http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=CEDAW/C/SYR/Q/2/Add.1

⁷⁵ HRW, *Syria: Detention and Abuse of Female Activists*, s. 4-5

⁷⁶ Syrienanalytiker vid OCHA, intervju, Amman, 2015-09-07

⁷⁷ ”Geography matters!” menar Nadime Houry på HRW, dvs. förhållandena inom detta område är lokalt bestämda. Intervju, Beirut, 2015-09-03. De områden som åsyftas ryms främst i provinser i norr (Aleppo/Idlib) och i söder (Daraa/Quneitra) samt i fickor kring huvudstaden (Östra Ghouta, Yarmouk, Babila). För en överblick av grupper/kontroll, se Carter Center, *Syria. Countrywide Conflict Report no.5*, februari 2015,

http://www.cartercenter.org/resources/pdfs/peace/conflict_resolution/syria-conflict/NationwideUpdate-Feb-28-2015.pdf

⁷⁸ The Economist, *Their Own Men: Islamist opposition sever ties with the political opposition*, 2013-09-23, <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21586879-islamist-rebels-sever-ties-political-opposition-their-own-men>

⁷⁹ För en bred kartläggning av de oppositionella grupperna, se ISW, *Backgrounder: Syrian Opposition Guide*, 2015-10-07,

http://understandingwar.org/sites/default/files/Syrian%20Opposition%20Guide_0.pdf. Jfr.

Carter Center, *Syria Frontlines Update*

⁸⁰ Manal Omar, *The Women in the Middle of the War*

koalitionerna generellt fått allt större inflytande i förhållande till den sekulärt orienterade oppositionen, framförallt i norr.⁸¹

6.2. Utsatthet grundad i religiösa normer och regler

Vad gäller sexuellt präglad våldsanvändning finns betydligt mindre relevant information i förhållande till vad som dokumenterats om regimens handlingar. Den information som finns antyder att den typ av sexuellt våld i häkten och under militära operationer som regimen utpekats för är betydligt mindre utbredd och långt ifrån systematisk.⁸² Enskilda rapporter förekommer visserligen om oppositionsgruppers våldtäkter av kvinnor från regimlojala områden⁸³; våldtäkter där man skyller på syriska armén för att smutskasta regimen⁸⁴ och kidnappningar av kvinnor i syfte att regimen ska frige de egna.⁸⁵ Generellt tycks emellertid våld mot kvinnor grundat i de motiv som präglar regimens handlingar vara mindre utbrett bland de oppositionella grupperna, och vissa menar att de incidenter som förekommer handlar om enskilda individer som begår övergrepp, snarare än något som är sanktionerat uppifrån (i motsats till regim och IS).⁸⁶

Vad som däremot tycks finnas är en hotbild som bottnar i de religiöst grundade regler och straff som mera islamistiskt orienterade grupper söker införa. Kopplingen mellan vilken typ av oppositionsgrupp som är i kontroll och de livsvillkor som råder för kvinnor är således mycket konkret. Ett gemensamt drag bland de mer hårdföra islamisterna är nämligen att de söker införa rigorösa, religiöst (sharia-) baserade sociala normer och regler i områden under deras kontroll, ofta med tydlig inriktning på kvinnors uppträdande och med olika typer av bestraffningar utmätta av egenupprättade shariadomstolar för de som bryter mot dem. Införandet av dessa stränga religiösa regler kan också ses som en reaktion/markering mot den sekulära ordning regimen förordar, och kvinnor kan på detta sätt dras med i en ideologisk motsättning om vilket samhällssystem som ska råda.⁸⁷

⁸¹ Aron Lund, *Syrien brinner. Hur revolutionen mot Assad blev ett inbördeskrig*, kap. 7, Silc förlag, 2014

⁸² I mitten av 2013 uppgav HRW att man inte fått någon information om oppositionella rebellgrupper som frihetsberövat/illabehandlat kvinnor utifrån att de stött regimen; *Syria: Detention and Abuse of Female Activists*, s. 2. UNHRC uppgav i augusti 2012 att man dittills inte fått information om sexuellt våld relaterat till oppositionella grupper; *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic, Annex IX: Sexual violence*, s. 94, A/HRC/21/50

⁸³ UNGA, *Sexual Violence in Conflict. Report of the Secretary General*, A/67/792–S/2013/149, p. 88

⁸⁴ UNSC, *6469th Meeting: The situation in the Middle East*, S/PV.6949, s. 7

⁸⁵ UNHRC, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic* A/HRC/27/60, p. 79, Amnesty International, *Syria: Women, Children Held Hostage in Syria*, 2013-10-28, www.refworld.org/docid/527769c44.html

⁸⁶ Jfr. not 58

⁸⁷ Cléo Fatoorehchi, *Women are the ultimate losers in Syrian civil war*, Opinion Internationale 2014-03-03, http://www.opinion-internationale.com/en/2014/03/03/women-ultimate-losers-in-syrian-civil-war_22931.html

De shariabaserade reglerna införs typiskt sett för hela befolkningen, även när intagna territorier innefattar andra religiösa grupper, t ex kristna.⁸⁸

Ytterligare en anledning till att kvinnor i områden kontrollerade av islamistiska/jihadistiska grupper är utsatta är att dessa lockar till sig utländska kombattanter som inte har någon tidigare relation till befolkningen – något som ökar risken för brutalitet och sexuellt våld gentemot lokala kvinnor.⁸⁹ Inte sällan ställer de som strider för islamistiska grupper krav på att kvinnor i erövrade byar ska gifta sig med dem, något som skrämmer lokalbefolkningen och driver familjer att gifta bort flickor i allt yngre ålder – vilket emellertid också riskerar att spä på deras utsatthet (jfr 4.2).⁹⁰

6.3. Regler för kvinnors beteende och relaterade straff⁹¹

De centrala, religiöst grundade levnadsreglerna handlar framförallt om:

- kvinnors klädsel; jeans och tightsa plagg är otillåtna, medan *abaya* och *hijab* påbjuds
- kvinnors rörelsefrihet; de måste ha sällskap av en manlig släkting (*mahram*) för att röra sig offentligt
- kvinnors möjligheter att arbeta och studera; ofta inskränks arbetet till sådant som kan utföras i hemmet
- kvinnors äktenskapliga rättigheter; dessa reduceras när de utgår ifrån religiösa normer snarare än befintlig syrisk civilrätt

Införandet av dessa restriktioner förskjuter makten inom familjen och gör kvinnorna mer beroende av sina män. För kvinnor utan tillgång till manliga släktingar kan det t o m innebära att man strandas och isoleras helt i hemmet.

Bestraffningarna varierar, dels utifrån brott, dels utifrån hur hårdför den styrande gruppen är. Ofta uppmanas kvinnans man att se till att hon rättar sig efter reglerna. Kvinnor som inte respekterar klädregler eller vistas ute utan manlig släkting hotas och hindras från att använda offentliga transporter eller handla bröd o.s.v.⁹² Kvinnor som anklagas för äktenskapsbrott riskerar att avrättas av de mer hårdföra grupperna.⁹³ Likaså

⁸⁸ HRW, *Syria: Extremists Restricting Women's Rights*, s. 2

⁸⁹ UNSC, *6469th Meeting : The situation in the Middle East*, S/PV.6949, s. 6

⁹⁰ Syrieanalytiker vid OCHA, intervju, Amman, 07-09-2015; jfr. IRC, *Are We Listening?*, s. 11-14.

⁹¹ Detta avsnitt bygger primärt på HRW, *Syria: Extremists Restricting Women's Rights*, som innehållsmässigt bekräftas av andra källor.

⁹² *Ibid.*

⁹³ T ex ska två kvinnor anklagade för otrohet ha dömts av en lokal shariadomstol och sedan avrättats i Idlibprovinsen i januari 2015; UNHRC, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/30/48, p. 57

förekommer hot – inklusive om sexuellt våld – mot icke-sunnitiska kvinnor som gift sig med sunnitiska män.⁹⁴

Avslutningsvis kan nämnas att i urbana områden som intagits av islamister – Idlib, Raqqa osv – så tenderar sociala normer vara mera liberala än på den kringliggande landbygden, där islamisternas regler skapar mindre friktion i förhållande till existerande levnadsmönster. Den ”kulturchock” – och de risker för bestraffningar – som de shariabaserade reglerna kan innebära för kvinnor i dessa städer leder, som nämnts, till att många av dem flyttar till regimkontrollerat område.⁹⁵

7. Kvinnor i områden kontrollerade av IS

7.1. Allomfattande regler och stränga bestraffningar

IS världsbild överlappar delvis med de mer hårdföra av de islamistiska oppositionsgrupperna som beskrivits ovan, och deras beteende mot kvinnor kan många gånger vara snarlikt.⁹⁶ Hos övriga oppositionella grupper finns emellertid viss flexibilitet i hur man förhåller sig till befolkningen i erövrade områden, medan IS däremot söker införa ett totalt system för samhället och människors uppträdande, grundat i en sträng tolkning av koranen och lika strängt upprätthållet av *al-hisbah*, den religiösa polisen och dess kvinnliga brigad, *al-khans'aa*.⁹⁷

IS regler motsvarar dem som beskrevs ovan (5.2), men går längre och överträdelsestraffas hårdare; exempelvis får kvinnor över 10 år endast röra sig offentligt med en manlig släkting och om de bär heltäckande klädsel. Kvinnor som inte respekterar dessa regler straffas med böter och/eller piskrapp. En kvinna vittnar om hur hon bötfälldes med 1500 USD och 10 piskrapp mot fötterna efter att ha påkommit resa på en buss utan manlig släkting. Reglerna tillämpas strikt i alla miljöer, även på t ex sjukhusens akutmottagningar. Män till kvinnor som bryter mot reglerna hotas så att de ska disciplinera sina fruar, vilket får många män att tvinga sina fruar att vara hemma för att undvika problem.⁹⁸ De som anklagats för äktenskapsbrott avrättas i allmänhet, ofta genom stening. Kvinnor i vårdyrken som ger vård till män straffas hårt – ett exempel utgörs av en

⁹⁴ UNHRC, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/30/48, p. 131

⁹⁵ Representant för humanitär organisation, intervju, Genève, 2015-10-13

⁹⁶ För ett konkret exempel, se vittnesmål från ”Berivan”, som hotats av både Jaish al Islam och IS för sitt arbete i Yarmouk; HRW, *We Are Still Here*, s. 14f

⁹⁷ UNHRC, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/28/69, p. 64

⁹⁸ Mona Mahmood, *Double-layered veils and despair. Women describe life under Isis*, The Guardian, 2015-02-17, www.theguardian.com/world/2015/feb/17/isis-orders-women-iraq-syria-veils-gloves

kvinnlig tandläkare i Deir ez Zour som stenades till döds av detta skäl.⁹⁹ Under 2014 ska IS ha frihetsberövat uppemot 500 kvinnor, men dokumentationen av deras behandling är sparsam.¹⁰⁰

7.2. Sanktionerandet av sexuellt våld och slaveri

IS hänvisar till skrivelser i koranen och kommunicerar öppet – genom t ex Twitterinlägg och tryckta pamfletter – de regler som anger att det är tillåtet för dess krigare att förslava och ha sex med tillfångatagna kvinnor (*al sabi*), oavsett om dessa är *kufir* (otroende), *kitabiyat* (judinnor eller kristna), avfallingar eller polyteister.¹⁰¹ Särskilt yezidiska kvinnor har förslavats, sålts på marknader och utnyttjats sexuellt – till skillnad från *kitabiyat* accepterar IS inte att yezidier släpps fria om de betalar *jizya* (skatt) – allt förklarar i detalj i gruppens tidning ”Dabiq” och således helt öppet/sanktionerat.¹⁰² Även kurdiska kvinnor ska offentligt ha ”förklarats *hala*” (dvs. legitima att utnyttja) för gruppens krigare av dess ledare.¹⁰³

IS strävar även efter att yezidiska och andra kvinnor ska föda de barn som blir till inom ramen för förslavandet – man ser avkomman som mannens, snarare än kvinnans, och anser att man på detta sätt förhindrar en ny generation ”otrogna”.¹⁰⁴

8. Kvinnor i områden kontrollerade av PYD

De områden i norra Syrien som domineras av PYD och dess milis YPG sticker ut i förhållande till övriga tre i den bemärkelsen att rapporterna om sexuellt våld i princip är obefintliga. Detta ska inte tas som bevis för att sådana problem aldrig förekommer, och de dokumentationsutmaningar som redogjorts för ovan bör hållas i åtanke. Även om PYD/YPG anklagats för andra typer av kränkningar¹⁰⁵, bör dock framhållas att tillgänglig rapportering indikerar att hot mot kvinnor och sexuellt våld är synnerligen ovanligt.

⁹⁹ UNHRC, *Rule of Terror: Living Under ISIS in Syria*, s. 9, 2014-09-14, http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColSyria/HRC_CRP_ISIS_14No_v2014.pdf

¹⁰⁰ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2014: Syria*

¹⁰¹ Kenneth Roth, *Slavery: The ISIS Rules*, The New York Review of Books, 2015-09-24, <http://www.nybooks.com/articles/archives/2015/sep/24/slavery-isis-rules/>

¹⁰² Rukmini Callimachi, *ISIS Enshrines a Theology of Rape. Claiming the Quran's support, the Islamic State codifies sex slavery in conquered regions of Iraq and Syria and uses the practice as a recruiting tool*, The New York Times, 2015-08-13, http://www.nytimes.com/2015/08/14/world/middleeast/isis-enshrines-a-theology-of-rape.html?_r=1

¹⁰³ Exempelvis i Tal Abyad och Aziz; se HRW, *Syria: Extremists Restricting Women's Rights*, s. 8

¹⁰⁴ UNHRC, *Rule of Terror: Living Under ISIS in Syria*, s. 9-10

¹⁰⁵ Se t ex HRW, *Under Kurdish Rule. Abuses in PYD-run Enclaves of Syria*, 2014-06-19, www.hrw.org/report/2014/06/19/under-kurdish-rule/abuses-pyd-run-enclaves-syria och Amnesty, *We Had Nowhere Else to Go. Forced Displacements and Demolitions in Northern Syria*, 2015-10-12, <https://www.amnesty.org/en/documents/mde24/2503/2015/en/>

PYD själva framhåller kvinnors deltagande i både politiska och militära organ; enligt sin egen policy ska de politiska institutionerna till 40% utgöras av kvinnor¹⁰⁶ och YPG-milisens ”Rules of Engagement” anger detsamma vad gäller andelen kvinnliga stridande.¹⁰⁷ Härvidlag kan nämnas att enstaka källor anger att rekrytering av minderåriga flickor till YPG förekommer,¹⁰⁸ men de flesta bedömare menar att detta är ovanliga undantag och att rekrytering till kvinnliga förbandet YPJ i allmänhet sker på frivilligbasis. Den sociala pressen kan emellertid vara stor, och i synnerhet i de fall YPG uppvaktar socialt utsatta kvinnor kan det vara svårt att neka.¹⁰⁹

9. Lifos sammanfattande kommentarer

Fyra sinsemellan olika bilder framträder vad gäller motiv till, och metoder för, könsspecifik illabehandling av kvinnor i Syrien:

På *regimkontrollerat område* kan riskerna härledas till ambitionen att motverka och bestraffa alla former av oppositionell verksamhet. Detta tar sig främst i uttryck i form av sexuellt våld mot de frihetsberövade kvinnor som associeras med oppositionen – ett våld som rimligen bör bedömas som systematiskt. Härutöver förekommer ett utbrett sexuellt våld i samband med militära operationer mot oppositionella områden. Inom *IS-kontrollerat område* införs ett snarast totalitärt, religiöst grundat system som penetrerar alla aspekter av vardagen och minutiöst reglerar kvinnors roll – ambitionen tycks vara att helt exkludera kvinnor från det offentliga livet. Härutöver sanktioneras förslavandet av tillfångatagna av kvinnor i sexuella syften, en inställning som inte minst drabbat yezidiska kvinnor. Även i detta sammanhang tycks det således rimligt att prata om ett systematiskt sexuellt våld. I *områden kontrollerade av övrig opposition* är bilden splittrad beroende på vilken typ av aktör som utövar kontroll. De mera dogmatiska, islamistiska grupper som dominerar i norr uppvisar beteenden som inte nämnvärt tycks skilja sig från IS. Avslutningsvis kan konstateras det sexuella våldet – utifrån tillgänglig rapportering – får sägas lysa med sin frånvaro i de *PYD-kontrollerade områdena* i norra Syrien.

I de tre förstnämnda fallen framgår klart hur kvinnor på könsspecifika sätt drabbas av konflikten, och hur kvinnans roll och ställning politiseras i densamma – något som understryker vad många konfliktforskare framhåvt på senare år. Till de tydligare exemplen hör hur kvinnor våldtas offentligt av

¹⁰⁶ Se Lifos, *Förhållanden i syriska områden under PYD-kontroll*, s. 11f, dok. nr. 34781, 2015-05-02, <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=41999>

¹⁰⁷ YPG “Rules of Engagement”, Section 4, Article 7; finns översatt av HRW, se *Under Kurdish Rule*, Appendix II

¹⁰⁸ Text UN Office of the Special Representative of the Secretary-General for Children and Armed Conflict, *Syrian Arab Republic*, 2015-06-05,

<https://childrenandarmedconflict.un.org/countries/syria/>, Lifos, *Centrala aktörer bakom aktuella MR-brott i Syrien*, s. 29, dok. nr. 31432, 2013-12-13,

<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=40481>

¹⁰⁹ Nadim Houry, HRW, intervju, Beirut, 2015-09-03

regimlojala kombattanter för att på detta sätt kommunicera budskap till – och demoralisera – oppositionssidan, samt hur islamistiska grupper å sin sida definierar kvinnors roll i samhället utifrån religiösa utgångspunkter i utstuderad opposition till regimens sekulära ordning, och hur avvikelser från denna ideologiskt tillskrivna roll aggressivt bestraffas. Här syns således tendenser till en politisering av det sexuella våldet – eller, omvänt, en sexualisering av konflikten. Den offentliga rapporteringen av dessa fenomen står inte i proportion till deras dignitet och utbredning, men härtill finns förklaringar – inte minst de utsattas obenägenhet att berätta.

Samtidigt gäller att de kvinnor som inte faller inom ovan beskrivna mönster – exempelvis kvinnor på regimkontrollerat område som inte förknippas med oppositionell verksamhet, eller kvinnor i traditionellt mycket konservativa miljöer på den syriska landsbygden – sannolikt är förskonade från de problemmönster som källorna beskriver. Även för dessa kvinnor är det emellertid befogat att beakta generella, könsspecifika konfliktkonsekvenser i form av ökat ansvar att sköta hemmet – särskilt om mannen dödats i konflikten eller är förhindrad att röra sig genom vägspärrar – samt socioekonomisk utsatthet med åtföljande risker för bl.a. tidiga äktenskap och, härutöver, specifika bekymmer såsom bristande tillgång till reproduktiv hälsa.

10. Källhänvisningar

Skriftliga källor

- Amnesty International, *Syria: Women, Children Held Hostage in Syria*, 2013-10-28, www.refworld.org/docid/527769c44.html
- Amnesty International, *We Had Nowhere Else to Go. Forced Displacements and Demolitions in Northern Syria*, 2015-10-12, <https://www.amnesty.org/en/documents/mde24/2503/2015/en/>
- Anderson, Sulome, *Child Marriages Rise Among Syrian Refugee Girls*, The Atlantic, 2013-05-28, <http://www.theatlantic.com/international/archive/2013/05/child-marriages-rise-among-syrian-refugee-girls/276287/>
- Bradley, Megan, *Syria's Unseen Crisis: Displaced Women Face Rape, Insecurity, Poverty*, Brookings, 2013-03-08, <http://www.brookings.edu/research/opinions/2013/03/08-women-syria-bradley>
- Callimachi, Rukmini, *ISIS Enshrines a Theology of Rape. Claiming the Quran's support, the Islamic State codifies sex slavery in conquered regions of Iraq and Syria and uses the practice as a recruiting tool*, The New York Times, 2015-08-13, http://www.nytimes.com/2015/08/14/world/middleeast/isis-enshrines-a-theology-of-rape.html?_r=1
- Carter Center, *Syria. Countrywide Conflict Report no.5*, februari 2015, http://www.cartercenter.org/resources/pdfs/peace/conflict_resolution/syria-conflict/NationwideUpdate-Feb-28-2015.pdf
- Carter Center, *Syria Frontlines Update*, 2015-10-09, http://www.cartercenter.org/resources/pdfs/peace/conflict_resolution/syria-conflict/Syria-Frontlines-Update.pdf
- CEDAW, *UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women: Concluding Comments, Syrian Arab Republic*, 2007-06-11, CEDAW/C/SYR/CO/1, <http://www.refworld.org/docid/468b5bf02.html>
- CEDAW, *Seeking Accountability and Demanding Change: A Report on Women's Human Rights Violations in Syria Before and During the Conflict*, juli 2014, <http://www.law.cuny.edu/academics/clinics/iwhr/publications/Seeking-Accountability-and-Demanding-Change-A-Report-on-Womens-Human-Rights-Violations-in-Syria-Before-and-During-the-Conflict.pdf>
- CEDAW, *List of issues and questions in relation to the second periodic report of the Syrian Arab Republic (Replies of the Syrian Arab Republic)*, U.N. Doc CEDAW/C/SYR/Q/2/Add.1, 2014-01-22, http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=CEDAW/C/SYR/Q/2/Add.1
- Dettmer, Jamie, *Syrian Army Accused of Vicious, Systematic Rape*, The Daily Beast, 2012-08-13, <http://www.thedailybeast.com/articles/2012/08/13/syrian-army-accused-of-vicious-systematic-rape.html>
- EMHRN, *Confined, Abused and Instrumentalised: Detention of Women in Syria*, mars 2015, http://euromedrights.org/wp-content/uploads/2015/03/Sheet-Detention-of-Syrian-Women_ENG1.pdf
- EMHRN, *Detention of Women in Syria: A weapon of war and terror*, maj 2015, http://euromedrights.org/wp-content/uploads/2015/06/EMHRN_Womenindetention_EN-FINAL.pdf
- EUROMED, *National Situation Analysis Report: Women's Human Rights and Gender. Syria*, juli 2010, http://www.enpi-info.eu/library/sites/default/files/attachments/image.php_3.pdf
- Fatoorehchi, Cléo, *Women are the ultimate losers in Syrian civil war*, Opinion Internationale, 2014-03-03, http://www.opinion-internationale.com/en/2014/03/03/women-ultimate-losers-in-syrian-civil-war_22931.html
- FIDH, *Violence Against Women in Syria: Breaking the Silence*, december 2012, https://www.fidh.org/IMG/pdf/syria_sexual_violence-web.pdf
- Freedom House, *Women's Rights in the Middle East and North Africa, 2010 – Syria*, 2010, https://freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Syria.pdf

- Gaggioli, Gloria, *Sexual violence in armed conflicts: a violation of international humanitarian law and human rights law*, International Review of the Red Cross, 96 (894), 2014-09-09, <https://www.icrc.org/en/download/file/12233/irrc-894-gaggioli.pdf>
- Ghafour, Hamida, *Syria's refugee brides: 'My daughter is willing to sacrifice herself for her family'*, The Star, 2013-03-22, http://www.thestar.com/news/world/2013/03/22/young_brides_displaced_by_syria_conflict_sought_by_older_grooms.html
- di Giovanni, Janine, *Syria's Unspoken Crimes*, Vanity Fair, 2013-07-29, <http://www.vanityfair.com/news/2013/07/rape-syria-happening-every-day0>
- Greenwood, Phoebe, *Rape and domestic violence follow Syrian women into refugee camps*, The Guardian, 2013-07-25, <http://www.theguardian.com/world/2013/jul/25/rape-violence-syria-women-refugee-camp>
- HRW, *Syria: Detention and Abuse of Female Activists*, 2013-06-24, <https://www.hrw.org/news/2013/06/24/syria-detention-and-abuse-female-activists>,
- HRW, "We Are Still Here". *Women on the Front Lines of Syria's Conflict*, juli 2014, http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/syriawrd0714_web_0.pdf
- HRW, *Syria: Extremists Restricting Women's Rights. Harsh Rules on Dress, Work, School*, 2014-01-13, <https://www.hrw.org/news/2014/01/13/syria-extremists-restricting-womens-rights>
- HRW, *Syria: Sexual Assault in Detention*, 2012-07-15, <http://www.hrw.org/news/2012/06/15/syria-sexual-assault-detention>
- HRW, *Torture Archipelago. Arbitrary Arrests, Torture, and Enforced Disappearances in Syria's Underground Prisons since March 2011*, 2012-07-03, <https://www.hrw.org/report/2012/07/03/torture-archipelago/arbitrary-arrests-torture-and-enforced-disappearances-syrias>
- HRW, *Under Kurdish Rule. Abuses in PYD-run Enclaves of Syria*, 2014-06-19, www.hrw.org/report/2014/06/19/under-kurdish-rule/abuses-pyd-run-enclaves-syria
- IRC, *Are We Listening? Acting on Our Commitments to Women and Girls Affected by the Syrian Conflict*, september 2014, https://www.rescue.org/sites/default/files/resource-file/IRC_WomenInSyria_Report_WEB.pdf
- IRC, *Syria: A Regional Crisis*, januari 2013, <http://www.rescue.org/sites/default/files/resource-file/IRCReportMidEast20130114.pdf>
- ISW, *Backgrounder: Syrian Opposition Guide*, 2015-10-07, http://understandingwar.org/sites/default/files/Syrian%20Opposition%20Guide_0.pdf
- el Jack, Amani, *Gender and Armed Conflict*, BRIDGE, 2003, <http://www.bridge.ids.ac.uk/sites/bridge.ids.ac.uk/files/reports/CEP-Conflict-Report.pdf>
- Lifos, *Förhållanden i syriska områden under PYD-kontroll*, dok. nr. 34781, 2015-05-20, <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=41999>
- Lifos, *Centrala aktörer bakom aktuella MR-brott i Syrien*, dok. nr. 31432, 2013-12-13, <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=40481>
- Lindsay, Charlotte, *Women Facing War*, ICRC, 2001, https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/icrc_002_0798_women_facing_war.pdf
- Lund, Aron, *Syrien brinner. Hur revolutionen mot Assad blev ett inbördeskrig*, Silc förlag, 2014
- Mahmood, Mona, *Double-layered veils and despair. Women describe life under Isis*, The Guardian, 2015-02-17, www.theguardian.com/world/2015/feb/17/isis-orders-women-iraq-syria-veils-gloves
- Margolis, Hillary, *Syrian refugees struggle to protect daughters from exploitation*, The Global Post, 2013-08-07, <http://www.globalpost.com/dispatches/globalpost-blogs/commentary/syrian-refugees-struggle-protect-daughters-exploitation#1>
- Miles, Tom, *UN Aided 38,000 Syrian Victims of Gender-Based Violence Last Year*, Huffington Post, 2014-08-01, http://www.huffingtonpost.com/2014/01/08/syria-gender-based-violence_n_4562656.html
- Moubayed, Sami, *A History of Syrian Women*, The Washington Post, 2006-12-22, http://onfaith.washingtonpost.com/postglobal/needtoknow/2006/12/a_history_of_syrian_women.html
- Omar, Manal, *The Women in the Middle of the War. Rampant sexual assault has unmade allegiances in Syria's civil war - and it may well get worse no matter which side wins*,

- Foreign Policy, 2015-03-18, <http://foreignpolicy.com/2015/03/18/the-women-in-the-middle-of-the-war/>
- Rehn, Elisabeth & Johnson Sirlseaf, Ellen, *Women War and Peace*, UNIFEM, 2002 .
<http://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/3F71081FF391653DC1256C69003170E9-unicef-WomenWarPeace.pdf>
- Roth, Kenneth, *Slavery: The ISIS Rules*, The New York Review of Books, 2015-09-24,
<http://www.nybooks.com/articles/archives/2015/sep/24/slavery-isis-rules/>
- SNAP (Syria Needs Analysis Project), *Estimated Areas of Control*, 2015-03-31,
<http://acaps.org/img/documents/m-snap-estimated-areas-of-control-syria-31-may-2015.pdf>
- UNGA, *Sexual Violence in Conflict. Report of the Secretary General*, A/67/792–S/2013/149, 2015-03-14, http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2013/149
- UNHCR, *Sexual Violence Against Refugees. Guidelines on Prevention and Response*, 1995,
<http://www.unhcr.org/3b9cc26c4.html>
- UNHCR, *Guidelines on International Protection: Gender-Related Persecution within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 2012-05-07, <http://www.unhcr.org/3d58ddef4.html>
- UNHRC, *Oral Update of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 2013-03-11, A/HRC/22/CRP.1,
http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColSyria/PeriodicUpdate11March2013_en.pdf
- UNHRC, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic, Annex IX: Sexual violence*, A/HRC/21/50, 2012-08-16,
http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session21/A-HRC-21-50_en.pdf
- UNHRC, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/28/69, 2015-02-05, <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=54e74b777&skip=0&query=A/HRC/28/69>
- UNHRC, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/30/48, 2015-08-13,
http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session30/Documents/A.HRC.30.48_AEV.pdf
- UNHRC, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic* A/HRC/27/60, 2014-08-13,
http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session27/Documents/A_HRC_27_60_ENG.doc
- UNHRC, *Rule of Terror: Living Under ISIS in Syria*, 2014-09-14,
http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColSyria/HRC_CRP_ISIS_14No_v2014.pdf
- UNIFEM, *Violence Against Women Study: Syria*, 2005,
http://www.unifem.org/news_events/story_detail.php?StoryID=462
- UN News Centre, *Displacement in Syria giving way for serious gender-based crimes, warns UN official*, 2013-02-23, <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=44230>
- UN OHCHR, *Living Under Siege*, februari 2014,
<http://www.ohchr.org/Documents/Countries/SY/LivingUnderSiege.pdf>
- UN Office of the Special Representative of the Secretary-General for Children and Armed Conflict, *Syrian Arab Republic*, 2015-06-05,
<https://childrenandarmedconflict.un.org/countries/syria/>
- UNSC, *6469th Meeting : The situation in the Middle East*, S/PV.6949, 2013-04-18,
http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_pv_6949.pdf
- UN Women, *“We Just Keep Silent”. Gender-based violence among Syrian refugees in the Kurdistan region of Iraq*, april 2014,
<http://uniraq.org/images/documents/We%20Just%20Keep%20Silent%20final%20English.pdf>
- UN Women, *Gender-based Violence and Child Protection Among Syrian refugees in Jordan, with a Focus on Early Marriage*, juli 2013,
<http://www.unwomen.org/~media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2013/7/report-web%20pdf.pdf?v=1&d=20141013T121458>

US Department of State, *Country Reports on Human Rights Practices, 2010, Syria*, 2010, <http://www.state.gov/documents/organization/160478.pdf>

US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2014: Syria*, 2015-06-25, http://www.ecoi.net/local_link/306245/429624_en.html

US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013: Syria*, <http://www.state.gov/documents/organization/220588.pdf>

Wolfe, Lauren, *Syria Has a Massive Rape Crisis*, The Atlantic, 2013-04-03, <http://www.theatlantic.com/international/archive/2013/04/syria-has-a-massive-rape-crisis/274583/>

Ya Libnan, *Syrian Army Accused of Vicious, Systematic Rape*, 2012-08-13, <http://yalibnan.com/2012/08/13/syrian-army-accused-of-vicious-systematic-rape/>

Muntliga källor

Företrädare för internationell humanitär organisation, intervju, Genève, 2015-10-12

HRW, Nadim Houry, Deputy Director, MENA, Beirut, 2015-09-15

OCHA, syrienanalytikerna Mostafa Shbib (Humanitarian Affairs Officer) och Ana Nikonorow (Associate Humanitarian Affairs Officer), intervju, Amman, 2015-09-07